„RADOMER-KIELCER LEBEN" № 34 (122) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" יאָהרגאַנג דריטער גראָשען 25

היינט 10 זייטען.

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

ראַדאָם פרייטאָג י׳ אלול תרפ״ו. ◆◆ פאר׳ן אינהאַלט אין טעקסט פון די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פעראַנטוואָרטליך ◆◆ 20 go sierpnia 1926 roku

אין ווינש פיל גליק און צופרידענ-
הייט, און אַ הערצליכען מזל-טוב מיין
ליבען יונגסטען זוהן גרשון ווייס-
באָרד צו זיין חתונה מיט פר׳ל
באַטשע האַך וואָס איז פאָרגעקומען
דינסטאָג דעם 17-טען ה. ח.

מוטער הדס ווייסבאָרד.

אונזער ליבע טהייערע טאָכטער
באַטשע האַך צו איהר חתונה מיט
גרשון ווייסבאָרד ווינשען מיר
אַ גליקליכען צוזאַמענבונד, אייער
זיווג—בונד זאָל עולה יפה זיין עד
מאה ועשרים שנה.

ישראל האַך עט פרוי.

אַ הערצליכען מזל—טוב און פיל גליק און
צופרידענהייט וואונשען מיר אונזער ליבע טאָכטער
ליובע צו איהר פערלאָבונג מיט ה׳ ירמי׳
דען זיית גליקליך איוף אייער נייעם לעבענס-וועג.

עלטערען יוסף און רבקה פריד.

LUBA FRYDÓWNA — JUREK DEN

Zaręczeni

Radom, w sierpniu 1926 r.

מיין ליבען זוהן ירמי׳ צו זיין פערלאָבונג
מיט פר״ל ליובע פריד ווינש איך אַ הארציגען
מזל טוב זאָל אייער צוזאַמענבונד געשלאָסען זיין
אויף אייביגע, גליקליכע און גוטע יאָהרען.

אברהם ליפע דען.

Z intencji zaręczyn koleżanki naszej

p. Luby Frydówny

z p. Jerzym Denem

serdeczne życzenia składają

Selim, Ignaś, Kubek i Heniek

אַ הערצליכען מזל-טוב וואונשען מיר אונזער שוואָגער
אברהם ליפע דען צו די תנאים פון זיין זוהן ירמי׳
מיט פר״ל ליובאַ פריד זאָל ער פון זיי פיל נחת דערלעבען
און זאָל דער צוזאַמענבונד פון יונגען פאָרל געשלאָסען זיין
אין אַ מאָמענט פון גליק און צופרידענהייט.

אנשטאָט בלומען שענקען מיר 10 זל. אויף „בית לחם"

שלמה בלאָט עט פרוי און קינדער.

Z intencji zaręczyn naszej
kochanej siostry **Luby**
z p. **Jurkiem Denem,**
życzymy, by droga ich życia
promieniała miłością i szczęściem

Bracia:

Szymek, Beniek i Motek

Z okazji zaręczyn kochanej siostry naszej **Sali Milerówny** z p. **Maurycym Mincbergiem,** życzymy, by droga ich życia promieniała miłością i szczęściem

Jadzia, Pola i Szyja.

סאַליע מילער — ראַדאָם

מלך מינצבערג — פשיסחאָ

== פערלאָבט ==

שערפיען 1926.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבע טאָכטער
שרה לע מילער מיט ה׳ מלך מינצבערג
וואונשען מיר כל ברכה און אַ גליקליכען צוזאַמענבונד,
זאָל זייער נייער "לעבענס וועג לויכטען ווי דער פרימאָרגענשיין
אין פרילינג.

ראַדאָם. מרדכי מילער עט פרוי.

Z okazji zaręczyn mojej przyjaciółki **Sali Milerównej** z p. **M. Mincbergiem** życzę blasku światłości, wiecznej miłości i pomyślnej różowej przyszłości.

przyjaciółka

Andzia Rozenberżanka.

Wiele szczęścia i wiecznego zadowolenia życzę mojej koleżance p. **Sali Milerównej** z intencji jej zaręczyn z p. **M. Mincbergiem**, Niechaj ich nowa droga życia usłana będzie kwiatami.

Ch. Fajfer.

אונזערע גוטע פריינד און שכנים מרדכי מילער עט פרוי
צו דער פערלאָבונג פון זייער געליבטע טאָכטער
סאַליע מיט ה׳ מלך מינצבערג,
וואונשען מיר די עלטערען עהיגען נחת און דעם יונגען פאָרל
אַ גליקליך מזל.

שמעלקע ביאַלסקי
עט פרוי און קינדער.

כשר

פערלאַנגט אומעטום
נור

„פאַטאַקאַל"

וויל „פאַטאַקאַל"
איז די בעסטע און ביליגסטע

קאָקאָס-פוטער

כשר

צו דער האָכצייט פון אונזער ליבען
ברודער און שוואָגער
גרשון ווייסבאָרד
מיט פרייליין באַטשע האָך
ווינשען מיר זיי א רוהיג און א גליקליך
צוזאַמענלעבען.

פסח ווייסבאָרד
עט פרוי און זוהן.

עהיגעס גליק, ליבע און צופרידענהייט ווינשען
מיר אונזער ליבען
ברודער, שוואָגער און פעטער
גרשון ווייסבאָרד
צו זיין חתונה מיט פר״ל
באַטשע האָך
איסר ליפשיץ אין יאַנילייטש.

צו דער האָכצייט פון אונזער ליבע טאָכטער און שוועסטער חנה קיילער
מיט ה׳ חיים מלך מאַלצמאַכער ווינשען מיר א הארציגען מזל—טוב.
מאָטיל און טאָכטער זעלדאַלע קיילער.

KOED. 8 kl. GIMNAZJUM Tow. Rozp. Ośw.

w WILNIE, ul. Piłsudskiego 13.

z prawami Gimnazjów Państwowych.

די איינטריטס-עקזאַמענס הויבען זיך אָן 25-טען אויגוסט

ביטעס ווערען אנגענומען אין קאנצעלאריע פון גימנאַזיום

טעגליך פון 11 — 2.

ביים גימנאַזיום אָרגאַניזירט זיך אַן אינטערנאַט.

פאַר נישט היגע - הנחות.

ווי אזוי ברויך געשאפען ווערן אין ראדאם די גמילות חסדים = קאסע?

אין ראדאם איז לעצטענס זעהר אקטועל געווארען די פראגע פון שאַפען אַ גמילות חסדים קאסע.

די נויטווענדיגקייט פון אַס אַזאַ קאסע, וועלכע זאָל זיך נישט לעגען ווי אַ לאַסט, אויף דעם יודישען קליינהענדלער און בעל מלאכה, אינטערלינט נישט קיין שום ספק. אין דעם קאַן קיין צוויי מיינונגען נישט זיין. ווארום דער געלד-מאנגעל בכלל, אין דער גאנצער מדינה דריקט אמשטארקסטען אַט דעם שיכט --- פון דער יודישער געזעלשאַפט, מחמת חוץ דעם, וואָס ער האָט קיין צוטריט נישט צו די בענק, מיט גרעסערע מעגליכקייטען, איז די גאנצע קאָנסטרוקציע פון די קאָאָפעראַטיווע בענק, צו וועלכע דער צוטריט איז יאָ פריי, נישט צוגעפאַסט צום מצב פון קליינהענדלער און בעל-מלאכה. זיינע קליינע אומזאַצען פון איין זייט, דערלויבען איהם נישט צו נעמען אויף זיך התחייבותן לויט וועקסעל-טערמינען, וועלכע קומען שוין ממילא אויס פאר איהם, לויט די גרויסע סומען, אין שטרענג פינקטליכע צאהלונגס טערמינען, און פון דער צווייטער זייט א צו-טייערער ביסען פון 4 פראצענט חודש'ליך, וואס ענטשפרעכט נישט, לויט זיינע בעשרענקטע קליינע פערדינסטען. און קאן בשיתפות דיג מיט דער שטייערען-שרויף, ווירקען רואינירענדיג, אויף זיין גאנצען עקזיסטענץ.

אונטער א פראגע-צייכען שטעלט זיך, אבער, ארויס, ווער זאל נעמען אויף זיך, די איניציאטיוו פון איינאָרדענען אַזא גמילת חסד קאסע און, אין וועלכער פאָרם און מהות, בכדי זי זאל ענטשפרעכען און זיין צוגעפאסט, מיט די לייכסטע בעדינגונגען, צום אמת'דיגען מצב פון קליינהענדלער און בעל-מלאכה, צו אונטערשטיצען איהם קאָנסטרוקטיוו, געבענדיג אויך דערביי די מעגליכקייט דעם אנשטענדיגען מענש, צו גענ(י)סען פון דער אינסטיטוציע און בלייבען ביי זיין כבוד אלס מענש און סוחר.

קודם כל, ווענען די איניציאטיוו: אין ווארשא. ווי אויך אין אנדערע שטעדט האבען די איניציאטיוו גענומען אויף זיך, אמת, צופעליגע מענשען, אבער, ווי ס'ווייזט אויס, מיט א גרויסען שוואונג און ענערגיע, וואס בעזיצען א שטאַרקען חוש פאר אויפריכטען דעם יודישען אמייסט רואינירטען שטאנד, פון קליינהענדלער און בעל מלאכה.

שפעטער אין בעגריסונגס-ווערט איז אבער און זעהר נוצליך פאר דער קאסע זעלבסט איז דאס, וואס אין ראדאם האבען גענומען אויף זיך, די איניציאטיוו-קהלה פרנסים, אין נאָמען פון דער קהלה. וועלכע איז בכוח צו געבען געוויסע מעגליכקייטען, און פערמאָגט א גרויסען צוטרוי, וואס האט פאר א געלד אינסטיטוציע א גרויסען ווערט.

דאס אלץ קען געבען געוויסע שאנצען, און א גוטען רעזולטאט, ביים בעשאפען אזא נויטיגע אינסטיטוציע, וואס איהר אבוועזענהייט לאזט זיך שטארק שפירען, און קען מיט איהר עקזיסטענץ בלייבען א קרוין פאר דער קהלה, אין א קאנסטרוקטיווע-הילף פאר פיעל איהרע מיטגלידער, אבער ביי א אויסגעהאלטענעם פראגראם, וועלכער זאל זיך שטיצען אויף גוטע, לייכטע בעדינגונגען, גלייכצייטיג אין א שעהנער פארם אין פארנעם, בכדי נישט צו בעליידיגען דאס געפיהל און כבוד, און געבען די מעגליכקייט דעם אנשטענדיגסטען מענש, זיך צו ווענדען נאך א הלואה צו אט דער אינסטיטוציע.

און בכדי דאס אויבען-געזאגטע צו דערגרייכען, מוז זיין דער ערשטער פארבעדינג, דער גמילת חסד-קאסע, די געלט שאנד-לאטע פון פילאנטראפיע, נישט צו-צולייגען און מיט דעם שווארצען אות קין פון ארעמען אויסזעהען בשום אופן זי נישט אפשטעמפלען, נאר ס'מוז איהר געגעבען ווערען דער פארנעם או(ן) קאנסטרוקציע און א איינגעארדנעטן קאאפעראטיווען באנק. אויב ס'געפינט זיך ביי די פראגעסירטע איניציאטארען, באמת, דער גוטער ווונש און געהעריגער חוש אויף דער יודישער גאס קאנסטרוקטיוו צו ווירקען און נישט פשוט געזאגט, א פערקעהרטען צושטערענדען רעזולטאט צו דערגרייכען, דורכ'ן אפשטעמפלען דעם דעביטאר פאר א מענש, וועלכער פאלט ארונטער אונטער פילאנטראפישע השגחה.

און בכדי די אינסטיטוציע זאל האבען דעם געהעריגען פארנעם און אויפזעהען, ווי ס'פאסט פאר א באנק, קאן זי זיך נישט איינארדענען (אזוי ווי ס'איז געפלאנט) בשעה שאין יום ואין לילה, ד"ה בין השמשות, אין פארנאכט-שעה'ען, אויך נישט אין לאקאל פון דער ספולדזיעלניא, אזוי ווי א ארימאן שטעלט צו, זיין טעפעלע, מיט'ן איבערגעשטאנענעם נאכט-עסען, ביים גביר'ס קין, אויך אויפווארעמען. אויך נישט איינשפאנען אלס פלעפער און פיהרער איין יונג, דאר קוציקעל, ווי א מאהל אין א רבישע מויר, וועלכע פלעגט ארומפאתיצען איבער דערפער, אָסטפרעכען א עין הרעה. (צי וואָס דען זאל מען גלייכען א באנק פ-פערסאנאל פון איין יונגעל?) אויך נישט דעם גרונד-קאפיטאל, ווי די הכנסות, צוזאמען זשעברעווקען אויפ'ן קנבה'שען אופן. דאס וועט שוין געוויס קיין כביר און פעסטען יסוד דער קאסע נישט פערשאפען, קיין געלד-הכנסות אודאי נישט.

אזא סיסטעם קען מעהר צעשטערען

אנדריי סאבאל.

לֵ ר לָ ה .

(נ א ו ע ל ע).

יודיש: ש. בענעט.

4)

(פארטזעצונג)

אויף דער ריוואלי-גאס בלייב איך שטעהען. ווי תמיד, בליצט די גאס מיט ליכטיגקייט, ווי א קאקאטע, וואס גרויסט זיך מיט די פאלשע ברילאנטען פון טעס'ן.

נאך א מינוט — און איך וועל אנידערפאלען, און דאמאלס וועט נעמען א סוף, דאמאלס וועל איך זיך מעהר שוין נישט אויפהויבען; עס וועט שוין נישט זיין קיין רבקה. וועלכע וואלט מיר געקאנט זאגען:

— נו, יעקב, איך בעט אייך, הויבט זיך אויף.

א אנשטרענגונג, צום צווייטען מאל — און איך געה ווייטער. איך געפינ זיך אויף דער עקען גאס, וואו אלע געוועלבען און רעסטאראנען זענען יודישע, וואו אלע שילדען זענען געשריבען אויף יודיש און וואו אויף די שטענדערס, אויף די געוועהנליכע פראנצויזישע שטענדערס, שטעהען טעלערס מיט געבראטענס און אין געלער יויך שווימען גרוס שטיקלעך געפעקלטע פיש.

דאס געטעלע, א פינסטערס, א שמאלס, מיט שיטערע לאמטערנס, אזוי ווי א בעצירק אין מינסק אדער האמעל, איז אזוי ווי דורך א נס אריבערגעטראגען און אריינגעווארפען געוואָרען אין שטיינערנעם תהום פון פאריז. א רעדע יודינע, א טומעלדיגע, איבערמולט מיט קליינוואַרג, ארומגעקלעפט מיט יודישע אפישען, ארומגערינגעלט מיט טישלעך יודישע ציימונגען, און גאנץ אפט בעווייזען זיך אויף איהר גליטשיקע ברוק אלטע ווייבער אין טיכלעך און אלטע מענער אין אלטמאדישע היטלען.

און אויף דער דאזיגער גאס האב איך געטראפען דעם ה' פערעלמאן — דירעקטאר פון א יודישער טרופע אין פילאדעלפיא, געוועזענער אנגעשטעלטע אין טיי-מאגאזין אויף דער פראצקי גאס אין ווילנא.

איך בין געזעסען אויפ'ן פראטואר ביי דער שוועל פון א גורקאך, פון וועלכער ער איז טאקי ארויסגעגאנגען; נאך איהם האט איינער נאכגעשריגען אויף יודיש:

— הערר פערעלמאן. איהר וועט נאך חרטה האבען; און ה' פערעלמאן האט געענטפערט:

— דאס וועלען מיר זעהען.

געקוקט האט ער אין א זייט, מיט'ן פוס האט ער מיר געגעבען א שטויס און האט זיך א וואקל געטוהן.

איך האב זיך לאנגזאם אויפגעהויבען אויפ'ן עלענבויגען. ער האט זיך צו מיר איינגעבויגען:

— וואו האסטו דיך אזוי אנגעשכור'ט און נאך דערצו א יוד.

איך האב דארויף באלד געענטפערט:

— שוין פיער טעג האב איך גאר נישט געגעסען.

נאך צוויי מינוט האט ער מיך אריי-

אויף אַלע געביטען, מיר ווייסען און קענען שוין זעהר גוט פון דער פראַק־טיק, ווי ס'זעהען אויס מאַנצעליכע גראָשענדיגע התחייבות'ן פון צדקה־כאַראַקטער: די גוטהערציגע פרויען ברענגען צונויף די ערשטע 3 מאָנאַטען בערך פון איבער 100 זל. אַ חודש, ביז זיי ווערען ענטוישט און ממילא מיצד. אין די שפּעטערע חדשים וויינט דער אינקאַסענט, אַז ער קאָן נישט צוזאַמען נעמען פאַר זיך אויף שכירות...

אויב איהר וועט מיך אפּשטעלען און אַ פרעג טהון אַ קלאָץ קשיא: ר' יוד און „מאין הירק ות חי"ן פון וואַנען וועט מען צוזאַמענשטעלען דעם געהעריגען קאַפּיטאַל און די עקזיס־טענץ־מעגליכקייטען? וועל איך אייך ענט־פערען: האָט געדולד, איך גיעב תיכף אַ אויסגעהאַלטענעם און אפילו מיט ציפערען אויסגערעכענטען פּראָגראַם. זעלבסט־פערשטענדליך קאָן איין מענש נישט אַלײן אויסשעפּען און גוט־רעכ־קענדע מענשען וועלען נאָך האָבען, וואָס צו אויסבעסערן. די אלגעמיינע קאָנטורען, אָבער, וויל איך אין דעם ארפּיקעל אויפצייכנען.

די געהערטע לעזער וועלען נאָך מוחל זיין שענקען פטוואָס געדולד, ווייל איך מוז נאָך צו־שרייבען אַ פּאַר ווערטער, אַלס איינלייטונג צום פּראָג־ראַם.

איך געדענק עס זעהר גוט, ס'האָט זיך מיר, פּשוט, איינגעקריצט אין זכרון. אמת, ס'געהער שוין צו דער פערגאַנגענהייט, דאָך אָבער, נישט מעהר, ווי 25 — 30 יאָהר צוריק, איז געוועזען, ממש, ביי יעדען א חוב, פון מיטעלמעסיגען, ביז דעם גביר'ישען יוד, יעדער פֿויט זיינע מעגליכקייטען — צו פערבאָרגען אַ געוויסע סומע אויף גמילת־חסד, כשרה הלואה האָט עס געהייסען.

איך וויל גלויבען, אַז היינט, אפילו, ביים קריזיס, וועט זיך לאָזען איינאָר־דענען אויס'ן מאָדערנעם שטייגער, ווי אויפקויפען פּאַסיווע פּאַיען פון א גמילת חסד קאַסע, פון 5 ביז 100 זל. א פּאַי און אַפילו נאָך מעהר, דאָס געלד איז דאָך קוראַנט, ער שענקט עס נישט, ס'ווערט אַנפּערטרויט א קאַ־סע, וועלכע האָט א אייגענעם קאַפּיטאַל פון 15.000 זל. און געוויסע סובסידיעס פון אַמעריקא. הוץ מזה גאַראַנטירט אויך די שטאָדט־קהלה, וועסט, חלילה זיין אַ נצרך, קאָנסטו צוריק־בעקומען. די קאַסע איז, געוויס, אַזוי קוראַנט, ווי אַלע קאָאָפּעראַטיווען, וועלכע פּער־כענען 75 גראָשען דיווידענדע און צאָהלען זיי נישט אויס...

אויב געוויסע דאָמען און הערען וועלען זיך וועלען מטריח זיין, צו ווערבירען אַזעלכע פּאַסיווע מיטגלידער, וועלען זיי לאַנג נישט ברויכען אַרבײ־טען, ס'איז דאָך נאָר איין מאָהל און ס איז מעגליך איינינע הונדערט מיט־גלידער צוזאַמען צו־שטעלען.

יעצט דער פּראָגראַם:

ס'געפינט זיך פון אַמעריקאַנער געל־דער זל. 15,000,00

500 פּאַסיווע מיטגלידער	
א פּאַי פון 5 ביז 100 זל.	
5‡100 : 500X3 — — — „	17 500,00
ד"ה די קאַסע האָט א גרונד	
קאַפּיטאַל פון „	32,500,00

די קאָאָפּעראַטיווע בענק האָבען נישט קיין פיעל גרעסערען קאַפּיטאַל, זי קאָן אָפּנעמען אינקאַסאָ ווי יעטוועדער באַנק, זי איז געטרויענד־ווערט. מיט איהר אייגען קאַפּיטאַל און איבערהויפּט אַז די קהלה גאַראַנטירט פאַר איהר, מעהר ווי אַנדערע בענק, די אינקאַסע וועט געוויס ברענגען הכנסה.

דער ביודזשעט פון ערשטען יאָהר

הכנסה:

גרונד־קאַפּיטאַל — — — זל.	32,500.00
4% אַ יאָהר — — — — „	1,300,00
פון אינקאַסע — — — — „	700,00
בס"ה „	34,500,00

הוצאה:

הלואות — — — — — זל.	32,500,00
פּערסאָנאַל — — — — „	3,000,00
דירה דאָס ערשטע יאָהר	
איין שטוב „	1,000,00
„	36 500,00
פון הכנסה — — — „	—34,500,00
דעפיציט — — — — —	2,000,00

פון ערשטען יאָהר (אין פאַל אויב ס'וועט צועלכער זיין), זאָל די קהלה נעמען אויף זיך דעם דעפיציט פון זל. 2.000. די קומענדע יאָהרען, ווען די קאַסע שוין געוויס זיין, אַ חי נושא את עצמו, דער אַמעריקאַנער דריי־וואָלט, געוויס, אַז אַ קאַסע נישט פער־טיילט, און אויך די אינקאַסע הכנסות וואָלטען זיך געוויס פערגרעסערט.

איך גלויב, ס'איז ווערט פאַר די קהלה 2.000 זל. אויף צו גרינדען, אונ־טער איהר השפעה און אויפזיכט, אַזאַ נויטיגע און סימפּאַטישע אינסטיטוציע.

אויב ס'חעט זיך נישט געפינען, ווער ס'זאָל דעם פּלאַן צעטערען, איז עס געוויס קיין פאַנטאַזיע.

דער שרייבער פון די שורות איז גרייט מינדלעך צו רעפערירען פאַר מאַסגעבענדע פּערזאָנען איבער דער פראַגע, ווארום אַ זעלבסטפּערשטענדלי־כע זאַך איז, אַז אין אַ צייטונגס־אַר־טיקעל איז שווער אַלעס אויספיהרליך און ברייט צו בעלויכטען.

ג פ ן.

הרב ישעיהו שפירא (ירושלים).

„ותחזינה"...!

(ספּעציעל צום „ראַדאָמער־קעלצער לעבען").

דאָס האָט פּאַסירט ענדע זומער גען תרפ"ד.

איך בין געפאָהרען מיט א שיירה פון חסידים, וועלכע זענען געקומען פון פּוילען מיט'ן ציועק צו ערווערבען פאַר זיך אַ נחלה אין דעם לאַנד פון זייערע אבות, זיך צו בעזעצען אויף איהר, זי צו בעאַרבייטען און פלע־

ראש זענען דאַמאָלס געזעצן די ער־שטע שטראַהלען־שפּור־ען פון דער גיי־ער חסידישער קאָלאָניזאַציע אין אונ־זער לאַנד.

דאָס האַרץ האָט פעסטער געקלאַפּט ביים דערפיהלען די ענדערונג, וועל־כע איז פאָרגעקומען אין אונזער

געצויגען אין רעסטאָראַן אַריין. איך בין געגאַנגען אהן כח און האָב וועגען גאָרנישט נעקלערט: איך בין געווען הונגעריג און אין דער נאָהנטקייט האָט איך דערשפּירט פלייש און ברויט — דאָס איז שוין גענוג געווען.

נאָך אויף דער שוועל האָט ה' פּע־רעלמאַן געשריגען מיט זיין שטאַרקען באַס:

— פּרוי פּיכטמאַן, אַ פּאָרציע לע־בערלעך און געבראָטענס.

באַלד דערויף האָט זיך פון אונטער'ן טיש שנעל אויפגעהויבען אַ קליינינ־קער, דאַרינקער יוד אין אַ געל היטעל און אַרויסגעפּלאָפּעלט:

— איהר זייט דאָך צוריקגעקומען, ה' פּערעלמאַן, איך האָב געזאָגט, אַז איהר וועט נאָך האָבען חרטה.

— נישט צו אייך, מערטשיק, בערו־היגט אייך — האָט הערר פּערעלמאַן אָבגעענטפערט.

ס'איז געגאַנגען אַ פּאָרע פון די געפּרעגעלטע לעבערלעך, ס'האָט גע־רייצט דער ריח פון דעם געבראָטענס און נעבען מיר האָט דער ה' פּערעל־מאַן איינגעטענה'ט מיט מערטשיק'ן; מערטשיק האָט שטאַרק געבעטען און ביידע האָבען געריעדט ווענען משונה'־דיג אונבעקאַנטע זאַכען.

— הערר פּערעלמאַן... איך זאָג אייך, גיט מיר גרוזענבערג'ן. און איך וועל גישט ענטטוישען אייערע האָפנונגען. הערר פּערעלמאַן... איך און מיין ציליג־דער... א לעבעדיגער גרוזענבערג וועט שטעהען פאַר אייך.

— מערטשיק! איהר קאָנט דאָך נישט אפילו צוויי ווערטער אויסזאָגען, איהר שטאַמעלט, און אייער צילינדער גע־פינט זיך אין לאָמבאַרד. אויך מיר אַג'אַדוואָקאַט! ראשית איז גרוזענבערג אַ מענש מיט אַ פיגור און איהר זייט אַ קאַרליק. איהר ווילט נעמען פּראַ־נייטיס'ן? זאָל זיין! פּראַנייטיס'ן קאָן איך אייך געבען.

איך האָב אויפגעגעסען די לעבערלעך, אויפגעהויבען דעם קאָפּ און געקוקט אויף היינריך פּערעלמאַן. אַ מינוט — היינריך פּערעלמאַן איז צו מיר צוגע־שפּרינגען און מיט'ן גאַנצען כח מיר געגעבען א קלאַפּ אין די פּלייצעס, און געטוהן אַ געשריי:

— אַ לעבעדיגער פּראַנייטיס, עה־רען וואָרט, נור א וועק מיט דער באָרד. דאָס פערשטעה איך, דאָס איז אַנ'ערפינדונג.

ס'איז אפילו שווער צו בעגרייפען, אין עטליכע מינוט שפּעטער איז אין מיין קעשענע געליגען פיגף פראַנק־שטיק אַלס אַוואַנס. און צום דאָזיגען אַוואַנס איז צוגעגעבען געוואָרען פאָל־גענדער דיאַלאָג.

— איהר וועט נישט אָבנאַרען?

— איך בין נישט קיין אָבנאַרער.

— אייער אַדרעס?

— בולוואַר סען זשאַק, נימערא...

— גוט, אַדיע. עי, עי, נאָך איינס: באַלקאָן געפעהלט מיר נישט. איהר וועט אייך רופען... אַפּפענהיימער. נישט עלעכם, וואָס?

אין צוויי שעה אַרום האָט רבקה גע־געבען איהר בעליעבטע מאכל, צוטריב־קענדיג גרענאַדין, און אָהן אויפהער נעפּיענט:

— אַלזאָ, איהר האָט בעקומען אַכ־בייט? ס'איז אונמעגליך?

איך האָב אָבגעטעמט. ווי תמיד,

פאלק.

מיט אונז צוזאמען זענען אויך געפאהרען די צוויי יונגע אדמוירים פון יאבלאנע און קאזשעניץ, וועלכע זענען געשטאנען אין דער שפיץ פון די אהערגעקומענע דעלעגאציעס, און וועלכע האבען אויף זיך געטראגען די לאסט פון דער פעראנטווארטליכקייט פאר דעם גאנצען אזוי נייער אונטערנעהמונג.

דער צוועק פון אונזער נסיעה איז געווען: זעהען און זיך בעקענען מיט דעם געגענד פון „חרושת הגוים׳ס" און „כארבאטש", פון וועלכע איין טייל האט געדארפט אויסלעזען און ערווערבען דעם „קרן קימת לישראל" און דעם צווייטען — די חברות „נחלת יעקב" און „עבודת ישראל".

מיר האבען בעטראכט די געגענד, ארומגעגאנגען דאס אראבישע דארף, וואס געפינט זיך אויף דעם שפיץ פון א שלאנקען בארג, ווי אויך די זומפען, וואס רינגלען ארום דאס דארף, און דער אגראנאם ד״ר ז., וועלכער איז מיט אונז געווען, האט אונז אינפארמירט איבער דער נאטור פון דעם פלאץ און זיינע אייגענשאפטען, זיין פערגאנגענהייט און וואס מען קען פון איהר ערווארטען אין דער צוקונפט.

ער האט גערעדט זעהר ערנסט, ווייסענדיג די גרויסע פעראנטווארטליכקייט וועלכע איז פערבונדען מיט דער קאלאניזאציאנס - אונטערנעהמונג, וואס הויבט זיך אן ערשט צו ווערען, און מיט זיינע רייד האט ער אונז אלעמען אריינגעבראכט אין א שטארקען ערנסט.

אמאל, האט אונז ה׳ ז. ערקלערט, איז די געגענד, ווי עס שיינט, געווען איינע פון די גאר פרוכטבארסטע אין אונזער לאנד. דער באדען איז א זעהר פעטער. די בערג ארום בעשיצען זי פון די געוועהנליכע און אויסערגעוועהנליכע ווינטען. פאראן דא אויך וואסער בשפע, מיט וועלכע מ׳קען בעוואסערען גאנץ גרויסע און ברייטע שטחים, אבער דער חורבן פון אונזער לאנד האט געבראכט דערצו, אז אויך די געגענד, וועלכע איז אמאל געווען אן׳אמת׳ער גן־עדן, איז איצט א נעסט פון א פערפלוכטען פיבער, וואס רואינירט דאס געזונד, דאס לעבען — א נעמט פון טויט. אלע איינוואוינער פון דעם אראבישען דארף זענען אנגעשטעקט פון דעם קדחת און רואינירט פונ׳ם פיבער.

דער אידישער נאציאנאל פאנד, דער קרן קימת לישראל, וועלכער האט זיך געשטעלט פאר זיין אויפגאבע אויסצולייזען פון פרעמדע הענד אונזער לאנד און זי ערווערבען פאר׳ן אידישען פאלק, האט אויף זיך גענומען דורכצופיהרען א דאפעלטע און א דרייפאכע ארבייט. מיט שווער געלד בעצאהלט ער פאר יעדען אייל באדען און אויסערדעם גיט ער אויס זעהר גרויסע סומען אויף דרעניר[ע]ן, סאנירען און געזונד מאכען די ערווארבענע לענדערייען און זיי פארבערייטען און פאסיג מאכען פאר קאלאניזאציע.

אויך דא וועט דער „קרן קימת" דארפען אינוועסטירען ריזיגע סומען געלד און אויסטרוקענען די זומפען ביז עס וועט איהם ענדליך געלינגען אויסצוראטען די אלע קראנקהייטען און אונגליקען, וועלכע האבען זיך דא אזוי איינגעווארצעלט מיט דער הילף פון כל המינים רואינירענדע עלעמענטען און פאקטארען.

עס האט זיך געפיהלט א וועהטאג אין הארצען. פערדעכטיגע און בעאונרוהיגענדע געראנקען האבען אונז דורכגעדרונגען. מיינע אויגען האבען געווארפען בליקען אויף דעם כרמל און די הרי־זבולון ארום און געזוכט אין זיי, ממש געבעטען פון זיי ענטפער און לעזונגען אויף די טריבע, שווערע און דריקענדע מחשבות, וועלכע האבען איבערפולט און געגבערט מיין מוח.

מיט זונען — אונטערגאנג זענען מיר צו זיך געקומען, זיך ארומגעזעהן און זיך דערמאנט, אז מיר האבען נאך קיין מנחה נישט געדאוונט. מיר האבען זיך אלע צוזאמענגעקליבען ארום דעם שטאם פון א אור־אלטען בוים און זיך געשטעלט דאווענען. דאס איז געווען פיליכט די ערשטע תפלה בצבור אויף דעם דאזיגען ארט זייט דעם חורבן.

ס׳איז שווער איבערצוגעבען, וואס יעדער פון אונז האט געפיהלט אין יענעם דאווענען. דאס געפיהל איז אויף אייביג געבליבען די אינערליכע געהיימניס פון יעדען איינציגען פון אינז, שווער דאס ארויסצוזברענגען פון הארצען ארויס, בכל אופן, איז עס אבער גאנץ דייטליך געווען, אז עטוואס גרויסעס פאסירט דא איצט אין דעם מאמענט פאר אונזערע אויגען, אז מיר שטעהען אויף דער גרעניץ פון צוויי איבערוועגענדע עפאכען.

אין די אויגען פון אייניגע פון אונז האבען זיך בעוויזען טרעהרען. דאס זענען געווען טרעהרען, וועלכע ברוי־זען ארויס פון מאנגעל אין דער מעגליכקייט אויפצונעהמען די גאנצע גרויסע ליכטיגקייט, וועלכע שפרודעלט פון דעם גאולה-געפיהל.

און — אט אין יענעם מאמענט איז דאס געמאכט געווארען דער ערשטער און ענטשיידענדער שריט פאר דער חסידישער קאלאניזאציע אין דעם עמק־זבולון אויף דעם באדען פון קרן־קימת לישראל.

און אז דער חזן פון אונזער קליינעם צבור, האט אויסגעשריען „ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים" און זיין ווידערקול האט צוריק אפגעקלונגען פון דעם שפיץ פון כרמל, און די הרי־זבולון און פון די אונענדליכע ווייטקייטען אין דעם עמק־עכו, האט זיך אונז געדאכט, אז מיר זעהען שוין מיט אייגענע אויגען, ווי אזוי די שכינה פון ישראל קעהרט צוריק צו אונזער לאנד...

זענען מיר צוזאמען ארויסגעגאנגען איך האב זי אבגעפיהרט א היים, ביז צום טויער. איך האב געוואוסט: ס׳איז גענוג אויסצושרעקען א האנד — און נאהנט, גאנץ נאהנט, וועלען אונטערקומען די מיידעלשע אויגען, זיי וועלען זיך דערווארמען... יא... דא... אט דא... דו וועסט געהן גלייך... דו וועסט געהן לינקס... איך האב אראבגענומען דעם הוט און בין אוועקגעגאנגען. ס׳איז מיר געווען קאלט, קאלט.

פאריז איז נאס געווארען אונטערן רעגען.

אויפן וועג האט מיך פערהאלטען א פערשפעטיגטע גאסען־פרוי. איך האב איהר געזאגט, אז מארגען ראזיר איך מיר אן די באָרד און טרעט אריין אין א קלויסטער. זי האט געבעטען א פראנק ליידער. איך האב איינגאנצען געהאט 50 סענט. מיר האבען דערמיט איינגעטיילט, וואונשענדיג איינער דעם צווייטען א גוטע נאכט.

איהר ווייס קלייד איז געווען נאס פון רעגען און איז געווען אנגעצויגען ווי א טריקאט אויפ׳ן לייב. איך האב צוגעאיילט די טריט. אונטער דער ברוק אויף א שיפעל האט געשיינט א לאמטערן.

(פארטזעצונג קומט).

נאטיצען.

נייע צייטען און אלטע תקיפים

ס׳איז געווען אמאהל און ס׳איז אויך היינט, ס׳איז געווען אין די צייטען פון פינסטערניש און אבגעשטאנענקייט און ס׳איז אויך היינט: אין דער צייט פון ליכט און וויסען; אין דער צייט פון ראדיא און וועלט-בעטרעקונגען.

נייע צייטען, אמת. מיר לעבען אין צייטען שבאגעל-נייע, ווען ס׳ווערט אזוי פיל גערעדט און געשריבען וועגען יושר און דעמאקראטישקייט, וועגען מאראל און גערעכטיגקייט, אין צייטען אזעלכע, ווען געגען יעדען אקט פון אומרעכט און גוואלדגהאט ווערט מעכטיג פראטעסטירט.

אמת, די צייטען זענען נייע, אפילו אין חושך׳דיגען יודישען וועלטעל האט אנגעהויבען אריינשיינען דאס ליכט פון דער דורכשנייענדער גאס. אבער נישט געקוקט דערויף איז נאך איבערגעבליבען א טהייל פון יענע הייליגע תקיפים, וואס האט זיך א מיהל צעוואקסען און געפרוכפערט אין דער פינסטערער, שטיקענדער אטמאספערע צווישען די ענגע בונויסגעפרעכטע געטא-ווענד.

דאס דאזיגע תקיפים איבערגעבליבעניש קלאמערט זיך נאך אין זיין שווינקעדיגע פאזיציע און האט הויך צוריק ארויסצוכאפען זיך אויפן פערדיל, אויף דער קהל׳שע פליצע און רייטען בחוזק יד. אלעמען אויף צו להכעיס און צופיקעניש.

פאר דעם פאסיגסטען באדען דערצו האבען די דאזיגע לייט זיך אויסגעקליבען ראדאם, וואו מען פראוועט די תקיפישע ארגיעס און מען שטעקט ארויס א צינג געגען א גאנצען יודישען המון פון טויזענדער משפחות.

די תקיפות ווערט געטריבען מיט טייוועלשער אימפעט ארום דער פראגע פון א רב-בענקיל, וואס די לייט ווילען דוקא געגען ווילען פון רוב קהל פערכאפען.

פליהען מסירות, און דאנאסען, פראטעסטען און רעקורסען און דערוויילע?... — דערווייל איז נישטא קיין בודזשעט א גאנצע שטאדט געפינט זיך אין דער קלעם. איז אהנמעכטיג ווי א מאהל בימי הטאקסע.

ראנגעלט זיך א תלמוד תורה און האלט ביי פארמאכט ווערען, צאנקט

א פילאַנטראָפּישע אינסטיטוציע און געהט אונטער. געפינען זיך יודישע גימנאַזיעס אין א בעדראהטע לאַגע. די ערשט נאָר וואס געעפענטע פאך־קורסען פאר לערן־יונגלעך שטעהען ביי זייער פאַמטע התחלה ווידער אין סכנה, און ערגיץ־וואו קלאַפּען שרייב־מאַשינען, און וואַרפען פון זיך ארויס פאַפּירענע קוילען, וואס באָמבאַרדירען די גאַנצע שטאָדט און צוטרייסלען אַלע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס.

דאס נייע שול־יאהר קומט אָן. קיין איין יודישע פאָלקס־שולע איז נישטאָ. א רב־געשוויר האט זיך אָנגעזעצט אויפן קהל'שען קערק און גראבט זיך איין וואס א מאָהל אַלץ טיפער און טיפער.

וואס וועט זיין?

אַלץ שווייגט, קיינער ענטפערט נישט און די שרייב־מאַשינען פהועֶן זייער עובדא בשלימות. זיי האַגלען מיט אָנקלאַגעס און מסירות.

נייע צייטען און אַלטע תקיפים, און אפשר א אנדערער נוסח: אַלטע תקיפים אין נייע צייטען, אין צייטען פון מאַשינעריע און טעכניק, ווען עס שווייגט דאס מויל און עס רעדט די מאַשין, די שרייב־מאַשין, וואס בעקליידט קלאָר ווייס פאפיר מיט שווארצע אותיות און מיט נאך א שוואַרצערען אינהאַלט...

די טעכניק פון היינטיגען יאָהר־הונדערט האָט מיט א אונגעוועהנליכע פאָרטגעשריטענקייט פּראָגרעסירט. מען ברויך שוין מעהר נישט וויינען, זיפצען, אָדער קרעכצען אויפן קול, מיטן האַלדז, אָדער מיטן האַרץ. מען קען עס מאַכען אויף א שרייב־מאַשין. פונקט ווי די פידעל, אָדער קלאַוויר גיעט פון זיך ארויס, מיטן כח פון פינגער־בעריהרונג, טענער פון פרייד און לייד, אזוי פּראָטעסטירט די שרייב־מאַשין געגען אַלע אונזערע עולות און געגען אַלע אומגערעכטע מעשים, וואס ווערען געגען אונז בעגאַנגען. דער חילוק איז א אונבעדייטענדער: די פידעל רעדט צו אונזער האַרץ, צו אונזער נשמה. די שרייב־מאַשין — צו דער מאַכט צום שטרענגען געזעץ...

אונזער מאָדערניזירטע תקיפות'יאָדע איז אין דער פינגער־טעכניק גוט איינגעשולט. און איז מיט דער שרייב־מאַשין „פסר־דו". געשעהט איהר א „עולה" און קהל וויל זיך נישט לאזען פאַנגען אין איהרע לאַפּעס, אזוי שמועסט זי זיך באַלד אדורך מיט דער שרייב־מאַשין. ווערט א געלויף, א בהלה אויף די מאַשין־קנעפּלעך און פון פינגער, וואס פויקען און קלאַפּען אויף דער שרייב־מאַשין, ווערען אויסגעזויגען מסירות (פּאַרדאָן רעקורסען) און עס רודערט זיך א וועלט.

אונזערע תקיפים זענען מאָדערנע מענשען, זיי ווייסען, אז דאס וואָרט האָט די מאַשין, דער מעכאַניזירטער אפּאַראַט, וואס האָט א אייזען־שטאָלענעם האַרץ און ווייסט נישט פון קיין שום געפיהל אָדער סענטימענט...

ב. צוויג.

אלול'דיגס.

(פעליעטאָן).

אז ס'קומט דער חודש אלול כאַפּט מיך אָן א ציטער, אַז איך דערהער דעם קול שופר, געהט מיר א דורך א שוידער אין די ביינער, אַז כ'דערמאָן זיך, אַז כ'דאַרף זיך צוגרייטען צום יום הדין, ווערט מיר קאַלמוטנע אויפ'ן האַרצען. א קלייניגקייט — א יום הדין! מ'דאַרף צושטעלען א בילאַנס צום העכסטען הימלישען טריבונאַל, און דאָ האָסטו צו טון מיט אזאַ שווערען בעל־דבר, ווי דער שטן, אַדורכגעהן אזאַ „שטשיטלע" קאָנטראָלע, און דערצו שמועסט מען זענען זיי נקי כפים'ניקעס אויך — ס'איז נישט פויגעלדיג.

אַי, וועט איהר פרעגען, וואָס א שטייגער למשל, האָט אזאַ ס'גאל יוד, ווי איך מורא פאַר'ן יום הדין? וואָסערע געשעפטען האָב איך מיט א בילאַנס? וואָס האָב איך מורא פאַר'ן שטן? אַז כך־הכל קיין דעפּוטאַט בין איך נישט, טאָ וואָס אַרט מיך די קאָנטראָל? קיין דאָזאָר בין איך נישט, וואָס ציטער איך טאָר'ן בילאַנס? קיין כלל־טוער בין איך נישט, וואָס טשעפעט מיך דער דין וחשבון? נאָר גאָרנישט אזאַ טבע האָב איך שוין — כ'האָב פיינד, אז מען נעמט מיך אויפ'ן צימבעל.

— אלול.

— ווי זאָגט דער מיראָפּאָלער צדיק אין „דבוק": א יאָהר האָט 12 חדשים, דער ערגסטער חודש איז אלול, אין חודש אלול ציטערען די פיש אין וואַסער, אַזעלכע אומשולדיגע, שטימע בעשעפענישען ציטערען. הייסט, וואָס זאָלען שוין טון די רעדעוודיגע, דאָס מיין איך די, וואָס רעדען פאַר פייער און וואַסער, די וואָס רעדען אין נאָמען פון כלל, און ס'האָט זיי קיינער נישט געבעטען דערצו, די וואָס מיט זייער רעדען וועגען „עולם הבא" זענען זיי נאָר אויסען אָנצופּיהלען די אייגענע קעשענעס, די וואָס רעדען אויף וואָהל־טריבונעס און האָבען נאָר אין זינען אייגענע קאַריערע. די וואָס רעדען וועגען אַנ'אייביגען שלום און גלייכצייטיג טראַכט מען וועגען נייע גאַז־באָמבעס און אַנדערע משחיתים, די וואָס רעדען וועגען „איינהייט", „ברודערליכקייט", די וואָס פּרעדיגען וועגען „כיס אחד יהיה לכלנו" און אליין רייסט מען זיך אָרום ביי די קעפּ, ווי די פויערן אין א קרעטשמע.

אז ס'ציטערען די שטימע פיש, וואָס זאָלען שוין אָט די „רעדעוודיגע" טון? וואָס דאַרפען אָט די רעדעוודיגע טוהן אין חודש אלול? צי ציטערען זיי אויך, ווי די שטימע פיש? צי האָבען זיי מאָקי אויך מורא פאַר'ן קול שופר? צי שרעקען זיי זיך אויך פאַר'ן שטן?

ניין, רבותי, ציטערען טוען על פי שכל אומשולדיגע, שטימע פישעלעך, וועלכע זענען גאָט די נשמה שולדיג, וועלכע ווייסען נישט פון קיין שקר, רכילות, פון קיין מאוס'ן ענאַאיום, פון קיין מאָראַלישע רעוואָלוציעס.

גראד די, וועלכע האָבען על פי שכל געדאַרפט ציטערען פאַר'ן יום הדין, גראַד די וועלכע דאַרפען זיך שרעקען פאַר'ן שטן, גראַד די לאַכען זיך אויס פון קול שופר, גראַד די, וועלכע זע־

א טראַגעדיע פון א יודישע פרוי.

מיט וועלכע עס קאָכט גאַנץ זאַקאָפּאַנע.

מיט עטליכע טעג צוריק איז אין זאַקאָפּאַנע געשטאָרבען, די שווינדזיכטיגע 28־יעהריגע יודישע פרוי יהודית האַפּשטיין פון קראקא. נאָכ'ן ארון פון דער פאַרשטאָרבענער זענען נאָכגעגאַנגען צוויי דריי חברה קדושה־לייט, איהר מאַן, א חסידישער יוד פון א יאָהר עטליכע און דרייסיג און א יונגער קראַנקער אָפיציר, די פאַרצווייפלונג פון דעם אָפיציר צוליב דעם פריאַצייטיגען טויט פון דער יודישער פרוי איז געווען אין לשער.

אין זאַקאָפּאַנע דערצעהלט מען א כמעט אונגלויבליכע ליבע־טראַגעדיע צווישען דער פאַרשטאָרבענער און דעם יונגען קריסטליכען אָפיציר.

זי, יהודית, האָט מיט קנאַפּע צעהן יאָהר צוריק חתונה געהאַט פאַר א זון פון א רייכען קראַקאָווער סוחר, א בעלזער חסיד, מיט'ן נאָמען אלתר־האָפּשטיין, און געהאַט פיער קינדער. יהודית איז געווען א שעהנע און אינטעליגענטע פרוי. די האָט געזוכט געזעלשאַפט אויסער די ווענד פון איהר הויז, אין די טעאַטערס, קאַפע הייזער און עהנליכע פאַרוויילונג'ס לאָקאַלען.

אלתר האָפּשטיין האָט זיין פרוי שטאַרק ליב געהאַט און עס איז איהם קיינמאָל נישט געקומען אויף דער מחשבה צו וועלען בעשרענקען די פרייהייט פון זיין פרוי.

מיט א פּאָר יאָהר צוריק אין א געוויסען טאָג האָט זיך יהודית בעקענט אין א טאַנץ־זאַל מיט א פּוילישען אָפיציר, א קריסט, מיט'ן נאָמען יעזשי קראַנאַצקי פון קראָקאָ. די דאָזיגע בעקאַנטשאַפט האָט זיך פאַרוואַנדעלט אין א סימפּאַטיע, פון וועלכע עס האָט זיך מיט דער צייט פאַרקניפּט א געגענזייטיגע הייסע ליבע. יהודית האָט פאַרלאָזט איהר מאַנ'ס הויז, איהרע קינדער און איז אַוועק צו איהר געליבטען.

נישט רעכענדיג זיך מיט דעם סקאַנדאַל, וועלכער קען אַרויסקומען אז ב מען וועט געוואָהר ווערען אין שטאָט, אַז זי איז אַנטלאָפען פון מאַן, קינדער און זיך געוואָרפען אין אַרעמס פון א אָפיציר, א קריסט, האָט יהודית פונדעסטוועגען בעשלאָסען פאַר קיין שום פּרייז זיך נישט אומצוקעהרען אין היים צו איהר פאַמיליע.

איהר מאַן און איהר מוטער זענען אין א געוויסען טאָג מיט אַלע פיער קליינע קינדער געקומען צום אָפיציר, איהם געפאַלען צו די פיס און געבעטען, ער זאָל רחמנות האָבען אויף די פיער לעבעדיגע יתומים און אָפּגעבען זיי זייער מוטער. דער אָפיציר האָט אַריינגערופען זיין דינער און געהייסען די „זשידעס" אַרויסוואַרפען פון זיין

נען מיט זייער דין-וחשבון נישט רעגולירט, גראד די געהען אַרויף מיט די קעפ און וויזען דעם שטן פינפצען פייגען.

ווען דער שטן וואָלט געווען אַ נאָש-בראָט, ווען ער וואָלט נישט געווען ווי די היינטיגע מאָדערנע ווייבלעך, וועלכע געהען דאָרט וואו מ'דאַרף נישט, וואָלט איך איהם אָנגעוויזען די ריכטיגע אַדרעסען, די אמת'ע קליענטעלע.

קודם כל וואָלט איך דעם בחור בעקענט מיט דער ראדאמער רבנות־פראגע, וואָס האט שוין אפילו אויבען אין די הימלען אָנגעמאַכט אַ רעש. איך וואָלט איהם אריינגעפיהרט צו איינעם פון ה' קעסטענבערג'ס בעריהמטע יועצים און וואָלט איהם געוויזען: — זעהסט מאגיע שטן, אָט ביי דעם יודעל זאָלסטו זיך לערנען זוכען חטאים און עבירות אויף יודען. דערנאָך וואָלט איך איהם אוועקגעפיהרט צו איהם אַליין, כ'מיין צום „מרא דאתרא", וואָס זיצט „על התורה ועל העבודה" און איז „צופּק" אין „טובת הכלל".

פון דאָרט וואָלט איך מיט איהם געגאַנגען צו אַ ראַדאמער כלל-טהוער, וואָס רעדט תמיד מיט גאָט און איז אַ גאַנצער הימעל—מענש. כ'וואָלט איהם געוויזען, אַז ווען מען דאַרף עפּעס רעדען מיט'ן דאָזיגען כלל—טהוער, מוז מען זיך פריהער מעלדען אונטער דער טהיר. אויסשמועסען זיך מיט זיין פלונית'טע, וואָס שטעהט אין יענער זייט טהיר און קוקט אַרויס מיט אַ פיערטעל פנים; ווי אַזוי מען מוז זיך פריהער לעגיטימירען און אָנגעבען דעם אינהאַלט פון אוידיענץ און צום סוף זאָגט זי ערשט — כ'בעט אייך איבער, פערדרעהץ מיר נישט דעם קאָפּ, מיין מאַן שלאָפט – און זי פערהאַקט אונטער זיך די טהיר.

פון דאנען וואָלט איך מיט איהם אַ שפּאַציער געמאכט צו נאָך אַ פּאָר ראדאמער כלל - ישראל - פּאָליטיקער, וואָס טומלען אַ וועלט, ווילען אומצטום זיין דאס אויבערשטע פון שטויסעל און אליין זיצט מען און מען טהוט נישט די האנד אין קאלטען וואַסער, מען האָלט אין איין געבען הבטחות און קיין איינע פון זיי איז מען נישט מקיים. מען קאָן די שטיגען אויסמעסטען הונדערטער מאָהל און אונזערע כלל-פערזאָרגער ריהרען זיך נישט פון אָרט.

צום סוף וואלט איך איהם פארגעשטעלט אַ ראדאמער פרוש ווייבעל "מאלגאָזשאטא קוגעלשאַ — באָנאָוואַ", וועלכע איז נאר וואס צוריקגעקומען פון קוראציע אין צאפּאָט. כ'וואָלט פאר איהם געעפענט איהר סאקעווקע און געוויזען איהר אוצר „סעקרעטני-קעס" אין פליאָזשע פאטאגראפיעס, און וואלט געזאגט:—בעטראכט גוט דעם דאזיגען זיווג: יעקב פייביש — ער און מאלגאָזשאטאַ — זי. ער זיך טובל אין קהל'ס מקוה און זי באָדט זיך אין די צאָפּאָטאר פאמיליען-בעדער.

אָך, ווען דער שטן וואלט געווען אַ „נאש בראט", וואלט איך געוויסט וואוהין איהם צו פיהרען.

י. א—ק.

וואס הערט זיך איז ראדאם.

דערמאנונג פון פינאַנץ - מיניסטעריום

צו צאָהלען די שטייערן אין חודש אויגוסט.

דאס פינאַנץ-מיניסטעריום דערמאָנט, אַז אין חודש אויגוסט פאַלט אויס צו צאהלען פאָלגענדע דירעקטע שטייערען:

1) אינדוסטריע-שטייער פון אומזאַץ אין יולי ביז'ן 15. אויגוסט און אַ חוץ דעם איז צאָהלבאַר ביז'ן 20. אויגוסט אַ העלפט פון דער קאָנטע פאר'ן צווייטען קווארטאַל.

2) שטייער פון אונבעוועגליכע גיטער פאר'ן צווייטען קוואַרטאַל 1926 ביז'ן 31 אויגוסט.

3) פערמעגענס-שטייער פון צאָהלער, וואָס זייער איינציגע הכנסה איז אַ שטאָטיש אונבעוועגליך גוט.

4) הכנסה-שטייער פון עמעריטורען א. א. וו.

אַ חוץ דעם זענען צאָהלבאָר שטייערען, אויף וועלכע די שטייער-צאָהלער האָבען דערהאלטען אויפפאָדערונג'ס-צעטלען מיט'ן צאָהלונג'ס טערמין אין אויגוסט.

מען דאַרף נאך צוגעבען, אַז צו די איינגעצאָהלטע פערלעגענע שטייערן אין חודש אויגוסט וועט נישט צוגערעכענט ווערען דער 10 פראָצענטיגער צוגאָב שטייער.

חעגען אַלע מיליטערישע ענינים דאַרף מען זיך ווענדען צום סטאַראָסטאַ

פון דער סטאראָסטווא בעט מען אונז מודיע צו זיין, אַז אַלע אַרט בקשות חעגען מיליטערישע ענינים, דהיינו: ביטעס וועגען אַדראָטשעניעס, וועגען בעפרייען איינגאנצען פון מיליטער, ערלויבען דאָס ארויספאָהרען קיין אויסלאַנד, הייראָט'ס-ענינים, ווי אויך אָבזאָגען זיך פון בירגערשאפט, וועגען דעם אַלעם ברויך מען זיך ווענדען נאר צו דער אַדמיניסטראַטיווער מאכט פון דער ערשטער אינסטאנץ, ד. ה. צום סטאראָסטא און נישט צו דער מיליטערישער מאָכט ווי ד. אָ. ק. אָדער פ. ק. או

טרינקט נישט קיין וואסער! אַ געפאָהר פאַר אַ טיפוס-עפּידעמיע.

לעצטענס האט אין ראדאם פאפירט עטליכע פאַלען פון בויך-טיפוס קראנקהייט. דעריבער מאָכען מיר אויפמערקזאַם אונזערע לעזער אָבצוהיטען זיך פון טרינקען נישט געקאָכט וואַסער און נישט עסען רויהע פרוכטען.

פון פער. ארץ-ישראל-אַמט.

ס'זענען דערהאַלטען געוואָרען אויספאָדערונגען פאר:

ליכטענשטיין חיה בילה, קאפלער פערעל (רוואנסקא 4), פעירטיס יחזקאל, סטודניא חיה (נאָווא 5), צוקער גולדה אסתר (גיפערסקא 9) וועל גאָוואמיעסקי ליפע (טארגאָווא 8).

מכתבי-המלצות זענען דערהאַלטען געוואָרען פאר:

מילער חיים (מאריאצקע-גורקי 10), סשעדנאָוועק אפרים (ווארשאווער גאס 8), וועלטער ישראל יעקב (נאָוואגראדזקא) רובמאן אלטע דינה, רובמאן פריידע, מעלכיאר רוזליה, סאַלאגאָוויץ בתיה, באנקער אשר זעליג, קירשענצ־

וואָהנונג.

דער אָפיציר האָט אויך ארויסגעכאפט אַ רעוואָלווער און געדראָהט, אויב זיי וועלען נישט תיכף פערלאָזען זיין וואָהנונג וועט ער זיי אַלע אויפשיסען.

עס זענען שוין יענער צייט פערפלאָסען עטליכע יאָהר. יהודית האָט כמעט שוין געהאָט פערגעסען אָן איהר טעראָנגענהייט און איז געווען גליקליך מיט איהר לעבענס-בעגלייטער.

פלוצלינג איז אָבער געקומען אַ ענדערונג אין זייער פרידליכען און גליקליכען לעבען. דער אָפיציר האָט מיט דריי יאָהר צוריק זיך פערקילט און בעקומען אַ לונגען ענטצינדונג, נור אַ דאַנק דער אויפאָפּפערונגספולער השגחה פון יהודיתן איז ער אָפּגעראַטעוועט געוואָרען פון טויט, זיין געזונדהייטס־צושטאַנד איז כסדר געווען אַ געפערליכער און אין עטליכע חדשים שפּעטער איז ער קראַנק געוואָרען אויף סוכאָטע.

די דאָקטוירים האָבען איהם געשיקט קיין זאַקאָפּאַנע, וואו מען האָט איהם נעהייסען פערבלייבען אַ גאַנץ יאָהר. מיט איהם איז נאַטירליך מיטגעפאָהרען יהודית, וועלכע איז פון איהם נישט אָפּגעטרעטען אויף איין רגע.

נאָך קרוב צוויי יאָהר ווייל'ען אין זאַקאָפּאַנע האָט דער געזונדהייט־צושטאַנד פון דעם אָפיציר טאַקטיש זיך אָנגעהויבען צו פערבעסערען. אָבער יהודית איז אָנגעשטעקט געוואָרען פון איהר געליבטענס קראַנקהייט, סוכאָטע, און זי האָט פּאַמעלעך אָנגעהויבען צו פערוועלקען.

די קור-געסט פון זאַקאָפּאַנע האָבען שוין דאָס קראַנקע פּאָר-פאָלק געקענט, אין שיינע טעג פלעגט מען זיי ביידע טרעפען זיצען אויף דער וואָרענדע פון דער ווילע, וואו זיי האָבען געוואוינט. זי אַ אָפּגעצערטע, אָפּגעדאַרטע. ער האָט גוט אויסגעזעהן. מען האָט אָבער געוואוסט, אַז ביידע זענען קרוב למות'ניקעס.

ווען יהודית'ס מאַן איז געוואויר געוואָרען וועגען זיין פרויס קראַנקהייט איז ער תיכף געקומען קיין זאַקאָפּאַנע. ער האָט געטון וואָס עס איז נאָר געווען אין זיין מעגליכקייט, כדי אָפּצוראַטעווען זיין פרוי פון טויט, עס איז שוין אָבער אַלעס געווען צו שפּעט. מיט עטליכע טעג צוריק איז זי געשטאָרבען און דערמיט ענדיגט זיך איהר ליבעס-טראַגעדיע.

ל. ט.

חייג בער (וואלאווא 11), ווינער אלעזר, פיכטענבוים דוד, שטיינבערג שמואל זיבל, פרידמאן פסח, קאפעלאוויטש בענדעט, קערשבערג שמחה בונם, זינגערמאן גטע, (זשאביא) יעקב פאמראק.

די אלע פערזאנען, דארפען זיך מעלדען אין סעקרעטאריאט פון אמט פון 11 פריה ביז 2 נ. מ.

וועגען קאנפליקט אין „ט א ז". *)

„נאכ'ן איבערליינען דעם בריעף פון ד"ר שענדעראוויטש אין „ראדאמער-קעלצער לעבען" און אויך דעם גענויען איבערזיהעליכען ענטפער פון ד"ר פאמראק, שווימען ארויף פערשידענע פראגען און הויפטזעכליך, צי איז די געזעלשאפט „טאז" אין ראדאם א געזעלשאפטליכע אינסטיטוציע, אדער א פריוואטע זאך פון עטליכע פערוואלטונגס—מיטגלידער. ה' ד"ר פאמראק, איז סעקרעטאר פון „טאז" ד. ה. א מיטגליד פון דער פערוואלטונג און גלייכצייטיג א באצאהלטער בעאמטער, וועלכער ערלויבט זיך צו נעמען צו 2 זל. פאר אויסשטעלען א צייגניש פאר די קינדער פון די „זומער—קאלאניע פון טאז", א צווייטער פערוואלטונגס—מיטגליד נעמט פאר ארויסנעהמען א צאהן ביי א קינד — 5 זל.

וואס הייסט דאס? ד"ר פאמראק גיט ארויס באצאהלטע צייגנישען פאר די קינדער, וועלכע ער נעמט אליין אן אויף די זומער—קאלאניעס, אהן א שום קאנטראל פון דער פערוואלטונג. ס'איז באמת א אריגינעלער אופן פון ערלעדיגען געזעלשאפטליכע ענינים.

איך מיין, אז דער ערשטער חוב פון א געזעלשאפטליכען טהוער איז, צו שטעהן הויך פון אייגענניציגע אינטערעסען און מיט איבערגעגעבענהייט, אפילו, מיט שאדען פאר אייגענע מאטעריעלע אינטערעסען צו ארבייטען לטובת הכלל, אבער צי קאן געזעלשאפטליכע ארבייט, וואס זאל זיין אויסגערעכענט אויף סערדינסט, הייסען געארבייט לטובת הכלל?

דער קאנפליקט אין „טאז" ווייזט, אז די אטמאספערע אין „טאז" דארף ווערען געלייטערט און די יחידים, וועלכע האבען אין זין אייגענע מאטעריעלע אינטערעסען און געזעלשאפטליכע ארבייט דארפען נישט זיין קיין פערוואלטונגס-מיטגלידער. איינס פון די ביידע: אדער כבודים, אדער פערדינסטען.

אויב די פארוואורפען פון ד"ר שענדעראוויטשען זענען אונבעגרינדעט דארף אין נאמען פון „טאז" אויפקלערען דער פרעזעס פון דער געזעלשאפט ה' ד"ר ראשקעס, אבער נישט ד"ר פאמראק, וועלכער זעהט אויס צו זיין 1) צהרען סעקרעטאר, 2) בעאמטער און 3) פערטרעטער פון פרעזעס.

אבוואהל ד"ר פאמראק האלט פאר נידריגער פון זיין כבוד מעהר אבצוענטפערען אויף די פארוואורפען פון ד"ר שענדעראוויטשען, פונדעסטוועגען פאדערט דער ענין געבויעע אויפקלערונג.

אדוו. ש. מוליער.

*) אלע בריעף אין רעדאקציע, און ארטיקלען ארום דעם סכסוך „ט א ז" גיבען מיר אויף דער אויסדריקליכער פעראנטווארטליכקייט פון די מחברים. די רעדאקציע.

פערברענט געווארען ביים אנצינדען א נאפט-מאשינקע.

ביי איינעם פון די הויז-איינוואוינער אויף לובלינער 14 איז ביים צוגיסען נאפט אין דער מאשינקע, אין מיטען ברענען, פערברענט געווארען דאס דינסט-מיידעל. די אומגליקליכע האט זיך אזוי אומגעלומפערט בעגאנגען מיט דער ברענען מאשינקע, אז אין עטליכע רגע'ס איז זי ארומגעכאפט געווארען אין שרעקליכע פלאמען. אין א האפנונג'ס-לאזען צושטאנד האט מען דאס מיידעל אבגעפיהרט אין יודישען שפיטאל אריין. אבער אלע מיטלען זי אבצוראטעווען זענען שוין געווען אומזיסט און מ'האט זי פון שפיטאל צוריק אהיים געטראגען, וואו זי קורץ דערנאך געשטארבען.

צוליב א דירה.

אין דארף רודא-וויעלקא, נעמען זיך שטארק צעקריגט איבער א דירה, דאראם האט די טעג פאסירט פאלגענדער טראגישער פאל: די צוויי דארטיגע יודישע יונגעלייט יצחק דריינאדעל און מענדיל רובינשטיין האבען אזוי, אז פון זידלען איינעם דעם צווייטען, איז מען איבערגעגאנגען אין א שטארק געשלעג. בשעת דער מחלוקה איז אנגעקומען רובינשטיין'ס פאטער און ער האט גענומען פונאנדעררייסען די שלעגער. צו דער זעלבער צייט האט זיך אויך בעוויזען דריינאדעל'ס מוטער, וועמען ראזענצווייג'ס פאטער האט נישט ווילענדיג א שטויס געטוהן. ס'איז געווארען א גרויסער טומעל. די מוטער פון דריינאדעל האט אויפגעהויבען א גרויס געוואלד און גערופען נאך הילף.

דער-מאן, ס'הייסט דריינאדעל'ס פאטער, א שוסטער, איז גראד געזעסען ביים ווערקשטאט און געארבייט. דערהערענדיג דאס געוואלד פון זיין פרוי, איז ער תיכף ארויס מיט'ן מעסער, אין האנד, וואס ער האט פונקט געהאלטען ביי דער ארבייט און נישט לאנג קלערענדיג, איז ער צו צום יונגען רובינשטיין, וועלכער האט זיך געאמפערט מיט זיין זוהן און איהם געשטאכען אין קניה און בויך.

דעם געשטאכענעם רובינשטיין האט מען אין א האפנונג'סלאזען צושטאנד געבראכט אין היגען יודישען שפיטאל, וואו ער איז אויפ'ן צווייטען טאג נאך דער אפעראציע געשטארבען.

דעם מערדער האט מען ארעסטירט און אבגעפיהרט אין דער היגער תפיסה.

צום נייעם שול-יאהר.

די איינטריט'ס-עקזאמענ'ס צום נייעם שול-יאהר, אין דער יודישער גימנאזיום „פשיאטשול וויעדזי", הויבען זיך אן דעם 26—טען אויגוסט ה. י. די אלע, וואס ווילען בעלייגען עקזאמענס דארפען דערלאנגען ביטעס ביז'ן 25—טען ה. י. אין דער קאנצעלאריע פון גימנאזיום פון 10—1 נ. מ.

א נייער דירעקטאר אין גימנאזיום „פשיאטשול וויעדזי".

צוליב דעם, וואס דער געוו. דירעקטאר פון גימנאזיום „פשיאסשול וויעדזי, ה' דוד איינהארען האט פערלאזט זיין אמט, איז אלס נייער שול-דירעקטאר בעשטימט געווארען דער ה' יצחק זיעלינסקי, וועלכער איז געווען שול-דירעקטאר אין א רייה שטעדט פון פוילען, צווישען אנדערע אויך אין קעלץ.

דער ה' זיעלינסקי איז ערשט נישט לאנג צוריקגעקומען פון ארץ-ישראל.

גמילת חסד-קאסע ביי דער קהלה שוין טהעטיג.

היינטיגע וואך האט אנגעהויבען צו ווערען טהעטיג די גמילת חסד קאסע ביי דער קהלה. מיט דער קאסע פיהרט אן א ספעציעלער, צו דעם צוועק, געשאפענער קאמיטעט, אין וועלכען ס'זענען אריין די ה"ה לעאן בעקערמאן (פרעזעס) וויצע — פרוי מושקאטבליט, קארמאן, ראזענבוים, ציטרין, האמערשטיין, מ. לעווי און פרויען: שפייזמאן און גאלדפיין.

די קאסע געפינט זיך צייטווייליג אין לאקאל פון דער קהלה און איז טהעטיג יעדען טאג פון 6 ביז 9 אוו.

די פערוואלטונג פון דער קאסע, ווי אויף דער הלוואות-קאמיטעט איז בעשטימט געווארען דורך דער קהלה פערוואלטונג.

אין פערוואלטונג פון דער גמ"ח-קאסע זענען פערטרעטען די ה"ה: דיאמענט, איידעלבוים, וויסמאן נ., לוקסענבורג ד. און וויינטרויב ה.

צו דער אויפמערקזאמקייט פון די אינדוסטריעלער און האנדווערקער פון ראדאם און אומגעגענד.

פון 8 טען ביז'ן 19.טען ווזשעשיען ה. י. וועט פארקומען אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי", א אינדוסטריעל-האנדווערקער אויסשטעלונג, מיט'ן אנטייל פון דער אויסשטעלונג פון מוסטערן און פרובעס פון לאנד'ס-אינדוסטריע, אונטער דער אויפזיכט פון האנדעלס-מיניסטעריום.

צום קאמיטעט זענען מצד דער יודישער געזעלשאפט פערבעטען געווארען די ה"ה: ברילאנט אליעזר — פרעזעס פון יודישען האנדווערקער-קלוב. ה' ישראל לעשץ — פארשטעהער פון די יודישע אינדוסטריעלער און נתן זיגמאן - פרעזעס פון סוחרים-פעראיין.

ה כ ח ש ה.

אין „א בריעף אין רעדאקציע" פון 6-טען ד. מ. מאכט דער ה' ד"ר שענדעראוויטש אויפמערקזאם די עפענטליכקייט, דאס דער סעקרעטאר פון דער געזעלש. „טאז" אין ראדאם האט נאמינירט 3 מיטגלידער אויפ'ן ארט פון די רעזיגנירטע פערוואלטונגס-מיטגלידער.

אלס סעקרעטאר פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון דער געזעלש. „טאז" אין ראדאם, וועלכע איז פארגעקומען דעם 8/5 ר. י. שטעל איך פעסט, דאס די אויבענדערמאנטע 3 פערזאנען זענען אויסגעוועהלט געווארען אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג אלס קאנדידאטען אויף פערוואלטונג'ס-מיטגלידער און זענען אויטאמאטיש געווארען פערוואלטונג'ס מיטגלידער אויפ'ן ארט פון די אבטרעטענדע.

משה סטאשעווסקי.

קעלצער אבטיילונג.

דוד ראזענבערג.
דירעקטאר פון דער פאלקס-באנק.

צי דארף מען אין קעלץ א קליינהענדלער־פעראיין.

אין די געזעלשאפטליכע קרייזען פון אונזער שטאדט ווערט לעצטענס הייס דעבאטירט די פראגע, צי ס'איז נויטיג ביי אונז א קליינהענדלער־פעראיין.

געוועהנליך געפונען זיך פיעל געגנער פון גרינדען אזא פעראיין. הויפטזעכליך אין די אנפיהרענדע קרייזען פון סוחרים־פעראיין.

די מאטיווען, וועלכע די געגנער רוקען ארויס, זענען אין פלוג גאנץ ערנסטע, דעריבער לוינט זיך די פראגע צו בעלויכטען אויף די שפאלטען פון אונזער פרעסע, הויפטזעכליך צוליב דעם, אז דער פעראינטערעסירטער צד גופא, ד. ה. די קעלצער קליינהענדלער זאלען פון דעם ארויסציהען די געהעריגע קאנסעקווענצען פאר זייער אייגענע טובה און דעם נוצען פון אונזער געזעלשאפט.

קודם כל מוזען מיר קלאר מאכען, ווער ס'קומט אין בעטראכט אלס קליינהענדלער, וואס דארף געהערען צו א בעזונדערען פעראיין. דאס איז וויכטיג שוין דערפאר, כדי מיר זאלען אין דעם ענין אריינטראגען קלארקייט, ווייל נישט זעלטען טרעפט מען זיך, פון דער זייט פון די סוחרים־טהוער, מיט דער איראנישער בעמערקונג: „מיר זענען דאך אלע היינט קליינע געווארען, וואס דארפט איהר א בעזונדערען פעראיין!“.

לויט אונזער מיינונג הייסען קליינהענדלער די יעניגע קרעמער, וועלכע בעזיצען א פאטענט פון דער 3-טער קאטעגאריע און נאך קלענער, ד. ה. אלע די, וואס האנדלען אויף פלעצער, אויף ירידים א. ז. וו. מיט איין ווארט, אלע, וועמענ'ס האנדעל'ס־אביעקט שטייגט נישט איבער א סומע פון 200 ביז 3000 זלאטעס. די אלע מוזען זיין ארגאניזירט בעזונדער, וואס ס'וועט ווייטער בעוויזען ווערען.

ס'איז קלאר, אז שטייער־הנחות קענען גיכער בעקומען די עקאנאמיש־שוואכערע עלעמענטען, ווייל שטענדיג האט די רעגירונג געמוזט מאכען אנ'אונטערשיעד צווישען די פערשידענע קלאסען שטייער־צאהלער'ס. ס'איז פערשטענדליך, אז א פעראיין, וואס נעמט ארום אלע קאטעגאריעס סוחרים קענען נישט עררייכען פון די מאכט די אלע הנחות און אפילו, לאמיר זאגען, ווען ער וואלט זיי פון דער מאכט עררייכט, אונטער'ן בפירוש'ען תנאי, אז די הנחות זענען נוגע נאר א געוויסע קאטעגאריע פון זיינע מיטגלידער, וואלט אויך דער פעראיין, וואס מוז דאך פערטייריגען די אינטערעסען פון אלע זיינע מיטגלידער, נישט זיך אזוי שטארק בעמיהט אט די הנחות אדורכצופיהרען אין זין פון די קליינהענדלער אינטערעסען און נאך דערצו געפינט זיך אין די לייטענדע ארגאנען פון סוחרים־פעראיין שטענדיג א רוב פון די גרעסערע סוחרים, וואס ווערען דארט אהין געוועהלט, ווייל זיי זענען אי רייכערע, אי גרעסערע מיוחסים...

די בעסטע גווארנציע, אלזא, אז פון די אויבענדערמאנטע הנחות וועלען געניסען די, פאר וועמען זיי זענען בעשטימט, ד. ה. די קליינהענדלער, קענען מיר נאר האבען דאמאלס, ווען ס'וועט עגזיסטירען א בעזונדערע קליינהענדלער־ארגאניזאציע מיט א פערוואלטונג פון מענשען, קליינהענדלער און בכלל אזעלבע, וואס ארבייטענדיג פאר יענעם, וועלען זיי זיין אויך פעראינטערעסירט, ווייל זיי וועלען גלייכצייטיג אויך פאר זיך ארבייטען. מיר זענען זיכער, אז יעדער געטרייער איד וועט פערשטעהן, אז מיט דעם וועט די גרעסערע סוחרים נישט קיין עולה געשעהן, מען וועט נאר מיט דעם בעסער ארגאניזירען אלע עקאנאמישע שיכטען פון יודישען פאלק, ערמעגליכען די אויספיהר־ארגאנען און אויף זיצונגען דערצו, איינצופיהרען אין לעבען די בעריקזיכטיגונגען אין שטייער־ענינים, ווי אויך אין אנדערע ענינים, וואס ווערען פאראויסגעזעהען דורכ'ן געזעץ פאר די ארימערע שיכטען.

גאנץ אנדערש שטעלט זיך אויך פאר די לאגע פון קליינהענדלער, בנוגע דעם קרעדיט־וועזען. ס'איז שוין א בעוויזענע זאך, אז איינס פון די בעדינגונגען געזונד צו מאכען דעם רואינירטען יודישען סוחרים שטאנד, איז צו שאפען פאר איהם א ביליגען קרעדיט. דאס שאפען פון א ביליגען קרעדיט איז אבער אויך און א בעדייטענדער מאס פערבונדען מיט די אלגעמיינע עקאנאמישע בעדינגונגען אין לאנד. ס'איז קלאר, אז ווען ס'וועלען זיך אין לאנד פערגרעסערען די אומזאץ־מיטלען און דאס מוז דאך בקרוב געשעהן, וועלען די בענק פונקט ווי פאר'ן קריג, מוזען אין זייער אייגענעם אינטערעס, געבען גרעסערען און ביליגערען קרעדיט. דאמאלס וועט פאר'ן גרעסערען סוחר די קרעדיט־פראגע כמעט געלעזט ווערען. ער וועט נאטירליך זיך דאן צוריק פערבונדען מיט זיין באנק. דער יודישער סוחר וועט נאר דאמאלס זיין קרעדיט שאפען נישט פון דער ערשטער קוועלע, ד. ה. פון די רעגירונג'ס־באנק, ווען דער אנטיסעמיטיזם וועט ווייטער בעהערשען די אפיציעלע עקאנאמישע פאליטיק. ער וועט אבער יעדענפאלס געלד בעקומען, נישט זייענדיג דוקא אנגעוויזען אויף אנ'איינענע קרעדיט אינסטיטוציע. דאגעגען דער יודישער קליינהענדלער האט גארנישט צו האפען פון די א ו י ב ע נ ד ע ר מ א נ ט ע בעסערונג, ווייל אויך פאר דער מלחמה האט ער נישט געהאט קיין שום צוטריט צו די גרעסערע בענק. ס'איז דעריבער פאר דעם קליינהענדלער געווארען א לעבענס־פראגע דאס שאפען פון א קליין־קרעדיט אינסטיטוציע, וועלכע זאל קענען בעפרידיגען זיינע בעשיידענע קרעדיט־בעדערפענישען. מיר זעהען טאקי, אז שוין פאר דעם קריעג איז ענטשטאנען א רייהע אזעלכע אינסטיטוציעס, וועלכע הייסען היינט פאלקס־בענק, וואס האבען געבליהט און זיך שעהן ענטוויקעלט אזוי, אז נאך פאר'ן קריעג האבען זיי געקענט אויסווייזען א גרעסערע צאהל פקדונות, ווי די יודישע מיטעל סוחרישע בענק.
(וויזאיעמנע קרעדיטען) ווייל זיי האבען געהאט גרעסערע ווארצלען אין לעבען, בכדי צו זיין געהעריג אין די פאלקס־בענק פערטרעטען, בכדי געהעריג די זעלבע צו ענטוויקלען, מוז דער קליינהענדלער שאפען זיין אייגענע ארגאניזאציע. די אלגעמיינע סוחרישע ארגאניזאציע האט טאקי נישט ארויסגעוויזען, ביי די וואהלען פון די קעלצער פאלקס באנק דעם נעהעריגען אינטערעס, ווייל ווי ס'איז אויבען בעוויזען געווארען, קען טאקי נישט אינטערעסירען דעם גרעסערען סוחר, וואס זיצט דארט אין די פערוואלטונג, א קליין בענקל, וואו דער העכסטער קרעדיט קען זיין נישט מעהר ווי 800 זל.

אין די גרעסערע שטעדט, צו וועלכע מען דארף קעלץ, מיט איהר צאהל איינוואוינער אויך פערעכנען, נעמען די קליינהענדלער—פארשטעהער, צוזאמען מיט די האנדווערקער אויך אנ'אקטיווען אנטייל אין די רעטונגס־קאמיטעטען, ווייל די דאזיגע קאמיטעטען קענען אין די היינטיגע צייט נישט בעטראכט ווערען בלויז אלס פילאנטראפישע אינסטיטוציעס, וואס טיילען צדקה נאר זיי פערנעמען זיך מיט קאנסטרוקטיווע הילף ד. ה. מיט ע־טיילען אהן פראצענטיגע הלוואות א. ז. וו. די קעלצער קליינהענדלער ציילען צווישען זייערע רייהען נישט ווייניג אזעלכע, וועלכע וואלטען מיט א 2—3 הונדערט זלאטעס, אלס גמילת חסד, געקענט צוריק אויפגעריכט ווערען. ס'איז א רחמנות צו זעהען, ווי די אידען געהען ממש אויס, ווארטענדיג אויף די ישועה. און ווי איז די ישועה? אין קעלץ איז דא 2 רעטונגס־קאמיטעטען וועלכע קענען ביידע גארנישט אויפטהון, אנדערש וואלט געווען, ווען אין נאמען פון קליינהענדלער, וואלט געפערט זיין אייגענע ארגאניזאציע, וואס וואלט נישט, ווי איינ'גע פערוואלטונגס מיטגלידער פון סוחרים־פעראיין, געלאפען מאכען שבת פאר זיך איז מיט דעם אלעם אומגעברענגט. די קליינהענדלער דארפען האבען א רעטונגס—קאמיטעט, נישט צוליב אמביציעס, אדער כבוד! פאר די קליינהענדלער איז דער רעטונגס—קאמיטעט א לעבענס—פראגע און נאר א דאנק זייער דעזארגאניזאציע הערשט ביי אונז אזא צושטאנד, וואס וועט זיך טרויריג אברופען אויף די פלייצעס פון די שמאכטענדע קליינהענדלער.

ס'איז איבריג צו בעווייזען, אז דער גאסען־הענדלער, וועלכער האט דאך אפט געגענזעצטע אינטערעסען, צוליב קאנקורענץ־טעמים, מיט דעם געוועלב־סוחר, מוז האבען זיין אייגענע ארגאניזאציע. און אזעלכע גאסען הענדלער זענען ביי אונז אין קעלץ דא אין א גרויסע צאהל.

צוליב די אויבענאנגעוויזענע מאטיווען, איז קלאר, אז די בעדערפעניש צו שאפען א בעזונדערע ארגאניזאציע פאר קליינהענדלער אין קעלץ. איז שוין גענוג רייף געווארען און קיין שום טענות פון אונזערע געגנער, וועלען דא נישט העלפען. דאס, וואס

ס'לעבען, מיט זייגע אייזערנע געזעצען רופט ארויס, וועט נישט קענען פער-טיליגט ווערען אפילו מיט דער פראווע פון די געגנער, אז מ'ווצט צוברעכען די סאלידאריטעט פון יודישען סוחר-טום אין קעלץ, אויף וואס יעדער איד איז טאקי אזוי עמפפינדליך. נישט ברעכען, וויל מען, נאר בויען. אין אלע פראגען, וואס זענען נוגע דעם גאנצען כלל, וועלען די קליינהענדלער, דורך זייערע ארגאניזאציעס, געהען צוזאמען מיט אלע סוחרים טאקי אלס א בעזונדערע, אבער פון גאנצען ארגא-ניזם. וואס מעהר ס'וועלען געשטארקט ווערען די איינציגע רינגעלעך, שטאר-קער וועט ווערען די גאנצע קייט. צו-ליעב בלויז א שעהן ווארט, וואס איז אין געגעבענעם פאל אינהאלט'ס לאז, דארפען די קליינהענדלער נישט מקריב זיין זייערע לעבענ'ס-אינטערעסען. דער נוצען פון זייער געהערען צו דעם אל-געמיינעם סוחרים פעראיין, איז אהן אנ'עיך קלענער, ווי דער שאדען, וואס זיי וועלען ברענגען זיך, ווען זיי ווע-לען זיך נישט ענדליך ארגאניזירען אין א בעזונדערען פעראיין.

פון דעם רעטונג'ס-קאמיטעט.

דער רעטונג'ס קאמיטעט טרעט צו ענדליך צו דער ארבייט. נאכדעם, ווי עס זענען פאראייניגט געווארען די אויסגעצייהלטע מיטגלידער פון דעם סוחרים פעראיין, מיט דעם שוין עק-זיסטירענדען קאמיטעט, וועט די אק-ציע געפונען א געהעריגען אפקלאנג צווישען די ברייטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין קעלץ.

זונטאג דעם 22 טען ד. מ. וועט אין לאקאל פון סוחרים-פעראיין פארקומען א אלגעמיינער מיטינג, געווידמעט די אויפגאבען פון דעם רעטונג'ס-קאמיטעט. דאס ביורא פון דעם קאמיטעט געפינט זיך אין לאקאל פון סוחרים-פעראיין. וועגען ארויסגעבען הלואות און אונ-טערשטיצונגען וועט בעזונדער בעקאנט געמאכט ווערען.

פון קעלצער אבטיילונג פון פראפ. פעראיין פון אנגעשטעלטע, בע-שעפטיגט אין האנדעל און ביורא.

די קעלצער אבטיילונג פון פראפעס-יאנעלען פעראיין פון אנגעשטעלטע בעשעפטיגט און האנדעל און ביורא האט צושיקט צו אלע פירמעס אין קעלץ, וועלכע בעשעפטיגען אנגעשטעלטע, פאלגענדען צירקולאר, דאטירט ד. 11/8 ג. 16/26.

דערמיט זענען מיר אייך מודיע, דאס עס איז געעפענט געווארען אין קעלץ א אפטיילונג פון פראפעסיאנעלען פעראיין פון אנגעשטעלטע, בע-שעפטיגט אין האנדעל און ביורא אין פוילען. דאס זיץ-ארט פון דער אבטיי-לונג געפינט זיך אין מארק № 6.

ביים פעראיין ווערט געעפענט אנ'-ארבייט-פערמיטלונגס ביורא.

מעלדענדיג וועגען דעם אויבענדער-מאנטען בעטען מיר אייך וועגען צו-נעמען און אפזאגען אנגעשטעלטע, ווי אויך סכסוכים צווישען אנגעשטעלטע און ארבייטס-געבער צו ווענדען זיך צו אונזער פעראיין.

* * *

די פערוואלטונג מעלדעט, דאס זונ-טאג דעם 22 ד. ח. האלב 8 אווענד אין אייגענעם לאקאל, מארק № 6 וועט פארקומען אנ'אלגעמיינע פער-זאמלונג פון די מיטגלידער פון פער-איין, אויף וועלכע ס'וועלען געוועהלט ווערען די ארויסגעשטעלטע דורכ'ן פעראיין קאנדידאטען ביי די וואהלען צו דער קראנקען-קאסע.

דער נייער קולטור-בנין אין קעלץ.

(א פאר ווערטער געווידמעט די דורך דער פרוי רייזמאן ניי-געגרינדעטע פאלקס-שולע פאר יונגלעך.)

גוט, זעהר גוט ליגט נאך אין אונ-זער זכרון די מיט 2 חדשים צוריק אימפאזאנטע אויסשטעלונג אין די מיד-כען-שולע פון פרוי רייזמאן. אונפער-געסליך איז דער קאלאסאלער איינדרוק וואס די אויפשטעלונג האט אין זיינער צייט געמאכט אויף די נישט פעראינ-טערעסירטע בעזוכער בכלל און אויף די עלטערען בפרט. נאך אלץ קלינגט אב אין אונזערע אויערען די דרייסטע צארטע ערקלערונגען פון די יונגע שי-לערינס פאר יעדען בעזוכער בעזונדער וועגען די בעדייטונג פון די פערשידע-נע לעהרע-געגענשטענדען, וואס זענען דורך זיי אויסגעארבייט געווארען. דער נחת—רוח, וואס דער יונגער קולטור-דור האט פערשאפט בשעת די אויס-שטעלונג, וועט אויף א לאנגע צייט פערבלייבען איינגעקריצט אין די הער-צער פון די פאטערס, מוטערס, קרובים און אנדערע.

אבער דער, וואס האט א סימפאטיש און פערשטענדעניש פאר אזא מין אויס-שטעלונג, דער וואס האט די אויסשטע-לונג גוט אבסערווירט, האט געקענט בעמערקען, אז די דאמאלסדיגע פרייד פון די עלטערען, איז נישט געווען קיין צופרידענשטעלענדער בלויז צוליב דעם, וואס זיי קענען דעם זעלבען נחת נישט האבען אויך פון זייערע יונגלעך, וועלכע דארפען זיין דער קינפטיגער פראקטישער דור.

ס'איז נישט יעצט דאס ארט אבצו-שטעלען זיך אויף די וויכטיגקייט פון א פאלקס-שולע פאר יונגלעך אין אונזער שטאדט די פראגע וועגען גרינדען אזא מין שולע, איז שוין פיעל מאהל בעטראכט און דיסקוטירט געווארען דורך די געזעלשאפטליכע קרייזען. נאר די שלעכטע עקאנאמישע צייט האט צו-שטערט וועלכען ס'איז נאר געווען פלאן. א פאקט איז, אז די יודישע קינ-דער, וואס ענדיגען די פוילישע פאלקס-שולען זענען אנגעזאפט מיט'ן אסמי-ליטארישען גייסט און דאס יודישע נא-ציאנאלע לעבען איז זיי פשוט פרעמד. (נישט רעדענדיג שוין וועגען העב-רעאיש)

נישט קוקענדיג אבער אויף דעם הערשענדען עקאנאמישען קריזיס, האט די פרוי רייזמאן, אויפ'ן וואונש און אויפפאדערונג פון די עלטערען און געזעלשאפטליכע כלל—טהוער-געמאכט דעם רעזיקאלען שריט און עפענט אויף, אנהייבענדיג פון נייעם שול-יאהר א 7 קלאסיגע פאלקס שולע פאר יונגלעך.

די נייע פאלקס-שולע וועט האבען פאר דער יודישער בעפעלקערונג אין קעלץ א וויכטיגע בעדייטונג צוליעב פאלגענדע טעמים: 1) די שולע וועט אנגעפיהרט און פערוואלטעט ווערען דורך דער פרוי רייזמאן, וועלכע האט זיך קונה שם געווען פון יאהרען לאנג מיט איהר גוטע פערוואלטונג און נא-ציאנאלע ערציהונג; 2) די יונגעל-שו-לע וועט זיין דער זעלבער טיפ וואס די מיידעל-שולע, וועט האבען די בעס-טע פעדאגאגישע קרעפטען און אויסער די פוילישע געגענשטענדען לויט'ן מלו-כה'שען פראגראם, וועט געלערענט ווע-רען אין א גרויסע מאס די העברעאישע שפראך. 3) און דער עיקר, אז דער חודש'ליכער אבצאהל וועט זיין זעהר א מיגימאלער, בכדי די ברייטע שיכ-טען פון די יודישע בעפעלקערונג, אפילו די נישט פערמעגליכע, וועלען האבען די מעגליכקייט צו בילדען זיי-ערע קינדער, געבען זיי אנ'אמת'ע יודיש—נאציאנאלע ערציהונג און מא-כען זיי פאר לייט פאר גאט און פאר מענשען.

צווישען די פערשידענע פראיעקטען פון דער פרוי רייזמאן, בנוגע די ער-ציהונג פון יונגען דור, געפונט זיך אויך א פראיעקט וועגען גרינדען פאר די נייע געצעענטע שולע אויך א פאך-שולע פאר די יודישע קינדער, וועלכע זאל בקרוב פערווירקליכט ווערען. נאר וועגען דער פאך-שולע וועלען מיר זיך נאך אומקעהרען.

די הכנות צו דער ערעפנונג פון די נייע-פאלקס-שולע פאר יונגלעך זענען שוין פערענדיגט. פון 1 טען סעפטעמ-בער אן וועט די שולע שוין זיין טע-טיג און דעריבער ליגט אויף אונז דער חוב צוזאמען מיט דער גאנצער יודי-שער געזעלשאפט אין קעלץ צו בענרי-סען דאס נייע-ענטשטאנענע קולטור—בנין און איהר וואונשען הצלחה און פרוכטבארע ארבייט.

א בן-עיר.

צו אונזערע ג. אבאנענטעז אין קעלץ!

מיר ווענדען זיך צו אייך מיט דער בקשה, איהר זאלט העפליכסט ער-לעדיגען דעם חודש'ליכען בעטרעף פון אונזער צייטונג און נישט לאזען געהן אומזיסט דעם אינקאסענט אהנצעהליגע מאהל. מיר וואלטען, ווי שטענ-דיג אייך דאס איצטיגע מאהל, נישט געווענדעט זיך צו אייך, עס געהט אבער שוין איבער דער מאס און דער אינקאסענט ווערט פשוט מיעד, לויפענדיג איבער די שטאקען און פיל אבאנענטען ווארט דאס נישט, וואס א מענש בראכט די פיס און רייסט שיך. מיר בעטען דאס צו נעמען אין אכט.

מיר גלויבען דאס די ג. אבאנענטען און לעזער ווייסען ווי געהעריג אבצושאצען די פערדינסטען פון אונזער צייטונג, וועלכע זי האט זיך ער-ווארבען אין משך פון איהר עקזיסטענץ, נישט קוקענדיג דערויף, וואס איהר ערשיינען איז פערבונדען מיט אונגעהויערע אנשטרענגונגען, וועלכע האבען זיך אבער לעצטענס פערגרעסערט צוליב דער שלעכטער און פאטאלער מאטעריע-לער לאגע. ס'האלט שוין פשוט דערביי, וואס זינט א געוויסע צייט ערשיינט אונזער צייטונג ביי דעפיציטען, **וועלכע שטעלען איהר ווייטערדיגע עקזיסטענץ אונטער א פראגע-צייכען.** די הויפט-סבה פון דער דאזיגער געשאפענער לאגע איז, וואס די אבאנענטען זאמלען זיך דעם אבאנאמענט'ס-אבצאהל און דערנאך שלעפען זיי אויף ס'נייע אב אהן א סוף. דער אינקא-סענט האלט אין איין לויפען **און דער מצב פון דער צייטונג ווערט בעדראהט פון וואך צו-וואך.**

מיר ווענדען זיך דעריבער צו די ג. אבאנענטען, זיי זאלען ערלעדיגען די אלטע, ווי די נייע חובות ס'איז גאר **איין זלאטי א חודש** בעסער געזאגט **25 גראשען א וואך** און מיט דער רעגולערער צאהלונג פון אזא קליינער, ווייניג בעדייטענדער סומע, קאן מען מיטהעלפען אין דער עקזיס-טענץ פון א אייגענער יודישע וואכען-צייטונג, וועלכע איז ממש א נויטווענ-דיגקייט פאר די אלגעמיינע לאקאלע אידישע אינטערעסען, וואס קענען נאר מיט דער הילף פון א אייגענעם יודישען ארגאן ווערען געלעזען און ארויס-גערופען ווערען צום לעבען.

די ג. אבאנענטען דארפען געדענקען, אז אונזער צייטונג ווערט נישט דורך קיינעם סובסידירט און פון קאפיטאליסטען נישט פינאנסירט, נאר איז דער עיקר אנגעוויזען אויף די חודשליכע צאהלונגען פון די אבאנענטען. דערפאר קאנען מיר נישט אויסען האבען און דאס אויפהאלטען אונז מיט די צאהלונגען ווירקט פאראליזירענדיג אויף דער עקזיסטענץ פון אונזער צייטונג. מיר בעטען דעריבער אונזערע ג. אבאנענטען וואס פריהער צו ערלע-דיגען דעם אבאנאמענט'ס אבצאהל און נישט פעראורזאכען, אז א איינציגע יודישע צייטונג, וועלכע איז ערווארבען געווארען נאך אזוי פיל אפפערוויליגקייט און אונגעוועהנליכע אנשטרענגונגען זאל ברויכען אויפהערען צו עקזיסטירען און זיך ענדליך מוזען ליקווידירען.

צאהלט רעגולער דעם חודש-בעטרעף פון אונזער צייטונג

און לאזט נישט לויפען אהן אויפהער דעם אינקאסענט!

רעדאקציע און אדמיניסטראציע

„ראדאמער-קעלצער לעבען“.

OBWIESZCZENIE

MAGISTRAT m. RADOMIA

podaje do wiadomości, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu reskryptem z dnia 17/VI – 1926 r. N. S. F. 4402/26 przyjęło do wiadomości uchwałę Rady Miejskiej miasta Radomia powziętą na posiedzeniu w dniu 17/XII — 1925 r. w sprawie poboru w roku 1926 dodatku do państwowego podatku od nieruchomości w wysokości 100 % podatku państwowego.

Magistrat m. Radomia.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט האָבען מיר דעם כבוד בעקאַנט צו מאכען, דאס פאר דער בעקוועמ־ליכקייט פון אונזער געעהרטער קליענטעלע און אבנעמער אין ראדאם, ווי אויך אין אומגעגענד, האבען מיר אין היינטיגען טאג געעפענט

א פאבריק׳ס-סקלאד

אין ראדאם, לובלינער 39,

וואו עס ווערען אָנגענומען בעשטעלונגען לויט פאבריק׳ס - פרייזען און מיר בעטען אין דער צוקונפט מיט אַלע בעשטעלונגען זיך צו ווענדען אין דערמאָנטען סקלאד.

מיט אַכטונג:

יאהאן קאהן עט קאמפ.

פאבריק פון ווינער מעבעל.

בעקאנטמאכונג

מיר האָבען דעם כבוד בעקאַנט צו מאכען דאָס געעהרטע פובליקום פון ראדאם און אומגעגענד, דאס דער געעפענטער פאבריק׳ס — סקלאד פון דער פירמע

יאהאן קאהן עט קאמפ. לובלינער 39

איז אונטער דער אָנפיהרונג פון בעוואוסטען לאנגיעהריגען פאכמאן

מ. קאטליאר און ס. כוואט וועלכע נעמען

אָן אלע בעשטעלונגען פון דער פאבריק אויף ראדאָם און ראדאָמער אומגעגענד.

מיט אכטונג

מ. קאטליאר און ס. כוואט.

Salon Fryzjerski

H. DĄBKA

RADOM, Lubelska 25.

Urządzony z całym komfortem i gruntownie odnowiony

POLECA SIĘ SZ. PUBLICZNOŚCI.

Specjalny gabinet dla PAŃ

z osobnem wejściem i osobną poczekalnią.

Obsługa pierwszorzędna.

Uwaga: Wielki wybór artykułów **sportowych, kosmetycznych i galanterja.**

ראדיאפאָנישע אָבטיילונג

ביי דער פירמע

יוליאן מיעטשניקאווסקי

ראדאָם, לובלינער 30 טעלעפ. 125

עמפפעהלט

ראדיאָפאָנישע אָבאָנעמענ׳ס אויף 2—3—4 לאמפלעך, אויף אָבצוהערען קאָנצערטען פון איראָפּעאישע סטאַנציעס, נישט נאר אויף סלוכאַווקעס, נאר אויך אויף גלאָשניקעס, אהן בענוצען ספּעציעלע פער־שטאַרקונג׳ס־מיטלען. ס׳איז אויך דאַ צו בעקומען אין א גרויסען אויסוואהל ראדיא־מכשירים צו קאָנקורענץ־פרייזען.

מיר דריקען אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל אונזער פריינדין

בלימה זילבערמאן,

צוליב׳ן טויט פון איהר פערשטאָרבע־נעם מאן, אונזער פריינד

מענדיל יואל נ״ע.

זאָל זי געטרייסט ווערען בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

יעקב מאָשקאָוויטש מיט פרוי.

A la garçonne **strzyże najlepiej**

W. Grinsztajn Zgodna 1.

קאסע-בעריכט פון דער ראדאמער אבטיילונג פון דער געזעלשאפט „טאז“

פאר דער צייט פון 1—טען וושעשיען 1924 ביזן 30—טען אפריל 1926

הכנסה:

1) צענטראלע	2550	זל.	
2) פון צייכען פערקויף	1819—12	„	
3) מיטגליד׳ס אָבצאָהל	923	„	
4) סובסידיע פון מאגיסטראט	503	„	
5) פראצענט פון געלד אין די בענק	408—67	„	
6) פון פילם	317—20	„	
7) קינדער איינגעצאהלט פאר דער זומער-קאלאָנ.	286—91	„	
8) פארלעזונג פון ד״ר גרשון לעווין	233—50	„	
9) שול-היגיענע פון די חדרים	149—10	„	
10) נדבות	35.—	„	
11) „דער טאג געגען סוכאטע“	9—10	„	
12) ליטעראטור-פערשפרייטונג	6—	„	7237—60
			7237—60

הוצאה:

1) שול—היגיענע	2779—91	זל.	
2) זומער — קאָלאָניע פון 1925	1523—20	„	
3) פאָרלעזונג פון ד״ר גרשון לעווין	216—05	„	
4) פילם — קאָסטען	57—30	„	
5) קאָסטען פון צייכען — פערקויף	96—40	„	
6 אדמיניסטראַציע — קאָסטען	918—96	„	
7) פאָר 101 דאָלאר	616—34	„	6208—16
סאַלדאָ אויפ׳ן 1/5 1926			1029—44
			7237—60

אזוי ארום איז געבליבען געלד אויפ׳ן 1/5 1926 101 דאָלאר און 1029—44 זל.

די ריכטיגקייט פון בייגעלעגטען קאַסע־בעריכט מיט די ביכער און קאַסע־דאָקומענטען, בעשטעטיגט דורך די רעוויזיאָנס־קאָמיסיע.

ראדאָם דעם 6־טען מאי 1926.

(—) ברילאנט ל. (—) קאָרמאן ח. (—) רוטמאן ה.

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC — Odbito we własnej drukarni Radom Szwarlikowska № 20.